

Kes loeb Eesti kultuuriajakirjandust?

Kell 13 tutvustatakse Arhitektuurikeskuse uuringu „Kultuuriajakirjanduse sisu ja kasutajaskond“ tulemusi. Tulemusi tutvustavad TÜ teadlased Marju Lauristin, Peeter Viha-lemm ja Ragne Kõuts-Klemm. **EPL**

Bombillaz avaldas uue plaadi

Ansambli Bombillaz ilmus uus CD „Hype“. Plaadi järgmine esitluskontsert toimub 11. juunil Tartus Athena keskuses. Kaasa teeb ka ansambel Uus Ener-

gia (feat. J.O.C.) ning trummi- ja tantsutrupp Kuku. Võrreldes vanade plaatidega on muusikas kuulda rohkem afro ja funki, samuti mõjutusi Indiast. **EPL**

„Viuldaja katusel“.

Kui omast saab võõras

Sajand ajas edasi või tagasi, kodust lahkumine on ikka sama raske.

Foto: Harri Rospu

„Viuldaja katusel“ puudutab liiga aktuaalseid teemasid, et olla pelk meelelahutus.

ARVUSTUS
Keiu Virro
keiu.virro@epl.ee

Hiljuti vestlesin sõbraga, kes väitis vankumatult, et muusikal on kohutav žanr. Püüdsin teda märgatavate tulemuste veenda selles, et olemuselt halba žanrit ei ole olemas – kõik sõltub teostusest. „Viuldaja katusel“ esietendusel mõtlesin, kas see võiks olla muusikal, mis sõbra ümber veenaks.

Algmaterjal pakub ilmselgeid võimalusi olla aktuaalne läbi kümnendite. Meenutagem: juttu on Anatevka külas elavast juudi perekonnast, kus pereisa Tevje peab toime tulema teadmise, et tema viiest tütre kolm vanemat ei hooli traditsioonidest, on üleüldse igavesed radikaalid ja tahavad abielluda armastusest. Vanemate vaatepunktist tundub iga uus partii üha hullem. Samal ajal kui perekonnas toimuvast kajab vastu aja muutumise, leiavad aset ka tervet Anatevkat puudutavad muutused. Tsaari ukaas sunnib juudid kodust lahku- ma. Päril palju sellist, mida korraga vastu võtta ja millega kohaneda.

Kui Georg Malvius 1989. aastal „Viuldaja katusel“ Esto-

nias esimest korda lavale tõi, oli see suursündmus. Lugu väikesest rahva püsijäämisest suurriigi rõhumise kiuste kõnetas. Nüüd on teine aeg, lugu on saanud teise varjundi, aga jäänud endiselt aktuaalseks. Paraku, peaks ehk lisama.

Malmsteni jõuline Tevje

Muidugi, lavastus on täis imeilusaid laule ja lõbusaid dialooge, ent küllap oleks raiskamine jälgida ainult seda külge. „Mu sõnum on, et me ei tohi sundida inimesi lahkuma oma kodudest, lahti ütleva oma eludest, lähedastest, kultuurist, kiskuma kodumaalt lahti oma juured,“ on Georg Malvius öelnud. Ei ole keeruline vedada muusikalist, mille libreto räägib 20. sajandi alguses toimunud, ilmselgelt paralleeli praeguse põgenike olukorraga. Võib tunduda, et selle teema kõik nurgad on juba läbi käidud. Ometi kipume vist tihtilugu unustama, et inimesed, kes on ühe riigi seisukohalt siserändajad, on selleks kõigepealt sunnitud teisest riigist, oma kodumaalt välja rändama.

„Viuldajas katusel“ tuleb oma ja võõra vastandus hästi esile Fedka tegelaskuju kaudu. Tevje keskmise tütre Chava kristlastest peigmees osutab sellele, et diskrimineerimine ei käi ainult ühtepidi. Kristlased kiusavad taga juute,

kuid juudi kogukond omakorda keeldub omaks võtmast kristlast. Põhjuseks teod, mille kordasaatjad jagavad ehk küll Fedkaga sama religiooni, ent mitte põhimõtteid. Inimeste arvustamine nende usutunnistuse, mitte isiksuse tõttu – kas ei kõla see tuttavalt? Võib-olla meenutab midagi seegi, kuidas Anatevka elanikud oma kodudest eemale kõnnivad?

Need mõtted ei jõuaks publikuni mõjuvate näitlejatööde- ta. Lauluhäältest jääb väheks, ehkki muusika on üks mõju- samaid tunnete mõjutajaid. Mait Malmsten on mõistagi loonud palju väga tugevaid loole. Pean tunnistama: mõnikord on ähmaselt tundunud, et eri etendustes ja filmides on see ühtlasi olnud üks ja seesama roll. Ei teagi, kas silm on vahepeal teravamaks või tõntsimaks muutunud, aga tema Tevje tegelaskuju on erakordselt jõuline. Malmsten on tekstis sisalduvat (juudi) huumorit, arukust, mõistmist, jonnakust ning traditsioonide ja uuenduste vahelisi kompromisse doseerinud niimoodi, et iga muu variant näib mõeldamatu. Evelin Vöigemast teravkeelse Goldena toob usutavalt esile selle kindla toe, mille najal perekond tegelikult hakkama saab, samal ajal kui perepea Jumalaga monoloogi vormis dialooge peab.

Inimeste arvustamine nende usutunnistuse, mitte isiksuse tõttu – kas ei kõla see mitte tuttavalt?

MUUSIKAL

Estonia „Viuldaja katusel“

Libreto: Joseph Stein
Muusika: Jerry Bock
Lavastaja: Georg Malvius
Osades: Mait Malmsten, Evelin Vöigemast, Helgi Sallo, René Soom, Mati Vaikmaa, Kadri Kipper, Kaia Oidekivi jt
Esietendus rahvusooperis Estonia 3. juunil 2016

Helgi Sallo, kes omal ajal säras Golde osas (tähendab, oletan juttude põhjal, et säras, ma ise olin siis kaheaastane), on nüüd kosjamoori rollis naisugune, et energia jõuab ka saali tagumise nurka ja pisar – peamiselt naerust – vägisi silma hiilib.

Sobib muusikalisõbrale

Muidu on ikka natuke tege- mist klassikalise Eesti muusikalivärgiga. Näib, et suurepäraseid lauljaid ja suurepäraseid näitlejaid jagub, aga neid, kes end mõlemana koduselt tunneksid, jääb terve lava täitmiseks justkui pisut väheks. Ent on nagu on ja üldiselt on ikka hästi. Pealegi, muusikal on žanr, mis võimaldab mõn- dagi keerulist ja rasket teemat käsitleda meelelahutuse ker- gesti seeditavas vormis. Minu muusikalivaenulikkus sõpra selle muusikali tervikteostus ilmselt ümber ei veenaks. Ent inimeselt, kellel selliseid sümptomeid ei ole, ei röövi „Viuldaja katusel“ kolme tundi elust, vaid pigem pakub neile sisu. ●

Prince Rama ja Tõnu Naissoo kohtuvad Kumu

Kunstimuuseumi 10. sünnipäeva puhul naaseb üle viie aasta toimuv minifestival Kumu ÖÖ.

ARVUSTUS
Jaane Tomps
kultuur@epl.ee

18. juunil toimuv muusika ja kunsti pidu hõlmab seekord muuseumi sisehoovi, fuajee, auditoriumi ja ka viienda korruse moodsa kunsti galerii.

Üritust on tituleeritud nii intellektuaalse kui ka eksperimentaalse muusika festivaliks. Olenevalt külasta- ja eesmärgist võib sellest kujuneda kas hedonistlikult ennastunustav läheneva suve pühitsus või radikaalselt šikk audiovisuaalne uurimisretk. Kumu ÖÖ-s on seikluslikku elektroonikat, eeterlikku indie't, kultusartistite, kunstpoppaareid ja džässiklassikuid.

Võõrsõnade leksikon annab leierdatud sõnale „legendaarne“ muu hulgas järgmisi vasteid: muinaslooline, ebaharilik, enneolematu, imepärane. Just selline, mitte lihtsalt legendaarne on 1986. aastal Ida-Londonis sündinud ja üle 20 aasta taas valitud üritustel nagu Primavera ja Kumu ÖÖ esineva A. R. Kane'i muusika – otsekui unenägudest väljasopistunud miraažlik labürint, mille nad ise ristsid dream pop'iks. A. R. Kane teeks muusikat justkui delfiinidele, meist targematele.

Samal ajal peetakse neid ka acid house'i ja postroki pioneeriks ning mustanahaliseks anomaaliaks oma aja valdavalt kahvanäolisel indie-roki väljal. Seseonsete playlist'ide

koostajaile: see on ideaalne suvemusika.

Peale A. R. Kane'i ja Brooklyn psühhopopi duo Prince Rama esineb Kumu sisehoovi välilaval ka harva avalikkuse ette astuv Röövel Ööbik. Ootust väärt on Taani päritolu, kuid Los Angelese päikese all resideeriva artisti Dinneri alias Anders Rhedini etteaste elektroonilise muusika laval muuseumi fuajees. Tema veider popmi- niatuuri helikeel paigutub kuskile 1980-ndate ja tänapäeva vahele ning tema kiiksuga baritoni on võrreldud seede- häirete all kannatava kael- kirjaku vokaalooritusega.

Omamoodi huvitav saab olema võrrelda Dinneri maneere meie isepäise artistliku käekirjaga laulja Mart Avi esimese sooloetteas- tega Kumu moodsa kunsti galeriis näitus „Kumu hitid. Kaasagne kunst Eesti Kunstimuuseumi kogust“ miljöös.

Rämpssämplitest, rikutud loop'idest ja kontrollitud kaos- sest koosnevart mitte just ker- get, ent ometi lõbusat kuulamist pakub endine Black Dice'i liige Eric Copeland, kelle üks ägedamad lugusid on äraspidine redneck-psühhe- deelia „Billy Goat“. Ka julgematele kõrvapaaridele pakus vaheldust meie džässiklassiku Tõnu Naissoo trio ning Leonard Coheni ja Nick Drake'i sisekaemusliku laulukirjutustraditsiooni järgi- jaks peetud Etioopia päritolu Soome lauljatar Mirel Wagneri etteaste Kumu auditoriumis. ●

Tõnu Naissoo

Mart Avi

Kumu ÖÖ

18. juunil Kumu- s Kokku 15 eripalgelist kohalikk ja välisartisti Täispilet eelmüügist 25 eurot, kohapeal 29 eurot